

10.2.2016

Opetus- ja kulttuuriministeriö
OKM/2/010/2016

Suomen lähi- ja perushoitajaliiton (SuPer ry) lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaiksi sekä laeiksi varhaiskasvatustlain 13§ ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Lähtökohtana hallituksen esityksessä eduskunnalle on varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen sääntelyn luominen varhaiskasvatuksen siirryttyä pois sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnonalalta. Lisäksi esityksen tavoitteena on hallitusohjelman edellyttämä maksutulojen lisäys. Maksutulojen lisääminen tavoitteena on SuPerin mielestä hyvin kyseenalainen puhuttaessa lapsiperheiden asemaan vaikuttavissa päätöksissä.

Asiakasmaksujen nosto kurittaa keskituloisia perheitä

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen nosto kurittaa erityisesti keskituloisia lapsiperheitä. Porrastus on toimiva kotitalouksien alimmilla desiiileillä, mutta neljän ylimmän tulodesiilin varhaiskasvatismaksut ovat samat, vaikka kuukausittainen bruttotulojen ero on todella suuri. Ylimmässä tulodesiilissä kotitalouden bruttotulot kuukaudessa on lähes 10 000e, kun seitsemännessä tulodesiilissä vastaava tulo on puolet tästä. Ylimmässä tulodesiilissä varhaiskasvatuksen asiakasmaksut ovat suhteessa tuloihin selkeästi pienimmät. Maksujen perusteella olevien tulojen porrastusta ei voida pitää tältä osin onnistuneena. Nykyinen ja suunnitteilla oleva maksujen määräytyminen kannustaa hyvätuloisia perheitä tuomaan lapset varhaiskasvatukseen piiriin ja toisaalta kannustaa keskituloisia jäämään kotiin lasten kanssa. Tämän osoittaa myös esityksessä mukana olevat laskelmat:

- 1.-2. tulodesiili, 37 % varhaiskasvatusikäisistä lapsista on varhaiskasvatukseen piirissä
- 3.-4. tulodesiili, 50 %
- 5.-9. tulodesiili, yli 60 %

Laskelmien porrastus ihmetyttää. Ylin ryhmä olisi voitu jakaa samansuuruisiin osiin kuin alempien desiilien kohdallakin on tehty. Tämä todennäköisesti osoittaisi vielä suuremman käyttöasteen nousun ylimmissä desiiileissä, koska niissä päivähoitomaksu on suhteellisesti pienin.

Korotusten yhteisvaikutukset ja kannustinloukut

Yhteisvaikutukset muiden päätösten kanssa lapsiperheiden elämään puuttuu esityksestä kokonaan. Lisäksi SuPer pitää maksujen perusteena olevien tulojen luokittelua erikoisena. Edelleen hyvätuloiseksi päätyy perheitä, jotka reaali maailmassa eivät ole hyvätuloisia. Varhaiskasvatismaksujen yhdistäminen iltapäivä/aamupäiväkerho maksujen roimaan korotukseen, aiempaan kiinteistöveron nostoon, terveydenhuollon maksujen korotuksiin, asuntolainojen korkojen verovähennysten poistoon, sähkön siirtohintojen nousuun ym. kulutusmaksujen kasvuun vähentää keski- ja pienituloisten perheiden taloudellisen pärjäämisen edellytyksiä.

SUPER

10.2.2016

Esityksessä tulisi huomioida perheisiin ja lapsiin kohdistuvat yhteisvaikutukset eri päätöksistä. Pienikin korotus maksuihin nykyisten niukkojen palkankorotusten ja edellä mainittujen maksujen korotusten kanssa saattaa ajaa pieni- ja keskituloiset perheet velkakierteeseen tai useamman työn vastaanottamiseen. Vanhemman kotiin jäämiseen saattaa vaikuttaa ratkaisevasti tämä käsillä oleva korotus.

Suomi on jäänyt selvästi jälkeen EU:n asettaman varhaiskasvatukseen osallistumisen tavoitteesta. Tämä tulisi myös huomioida päätöstä tehdessä. Voidaanko tällä keskituloisten perheiden maksujen korottamisella oikeasti lisätä varhaiskasvatukseen osallistumista? Pienituloisten kohdalla maksujen määrällä ei ole tälle tavoitteelle merkitystä.

Esimerkkiperheessä on kaksi tulonsaajaa ja 3 lasta, joista 1 on ala-asteen ensimmäisellä luokalla. Perheen yhteenlasketut tulot kuukaudessa ovat 5 700 euroa (isä keskituloinen ja äiti työskentelee lähihoitajana). Molemmat vanhemmat käyvät kokopäivätyössä.

Uuden lain mukaiset päivähoitomaksut ovat 580 e ja iltapäiväkerhomaksu 160 e. Eli lastenhoidosta perhe maksaa 740 e. Maksujen korotus on yhteensä päivähoidon ja koululaisen iltapäivä/aamupäiväkerhon osalta 122 e. Kyseessä ei ole siis edes keskituloinen perhe. Palkankorotukset perheessä puolestaan verojen jälkeen on n. 21 euroa. Perheen ostovoima siis vähenee 121 euroa kuukaudessa. Tähän ei ole vielä huomioitu kaikkia niitä hintojen korotuksia, joita eri palveluiden tuottajat alkuvuodesta aina tekevät omien kustannustensa nousun vuoksi. Eikä myöskään niitä julkisten palveluiden muita maksuja, joita on suunniteltu korotettavaksi kuluvana vuonna.

Kuvitellaan, että perhe asuu äidin työpaikasta 100 km päässä eikä julkinen liikenne toimi äidin työaikojen mukaan. Tai ainakin päivähoitoon vienti on mahdotonta ilman omaa autoa. Tästä saamme polttoainekuluja ja auton muita kuluja n. 400 e /kk. Eli päivähoidon ja tulonhankkimisen kuluiksi saadaan 1140 e/ kk. Käteen jäävä tulo palkkatyöstä ja työmarkkinatuesta on siis aika lähelle sama.

Lapsen asema ja oikeudet

Päivähoitomaksujen korotus ei vaaranna kaikkein köyhimpien lapsiperheiden asemaa. SuPer pitää hyvänä sitä, että nollamaksuluokka säilytetään ja pienimmissä tuloluokissa maksut jopa pienenevät. Maksujen korotus aggressiivisesti keskiluokissa huonontaa yhä useamman lapsiperheen taloudellista kantokykyä yhdessä muiden säästöpäätösten kanssa. Lisäksi tämä saattaa laskea varhaiskasvatukseen osallistumista.

On näköalaton ajatella lapsiperheiden köyhyyttä vain rahan, ruoan, vaatteiden tai kunnollisten asuinolosuhteiden puuttumisena. Pienituloisuus ja käytössä olevien varojen niukkuus perheessä vaikuttaa koko lapsen elämään. Se rajoittaa harrastamista ja vapaa-aikaa, kaventaa tulevaisuuden mahdollisuuksia, vaikuttaa kaveri- ja perhesuhteisiin sekä käsitykseen itsestä suhteessa muihin. Lapset eivät köyhyyden vuoksi voi osallistua samanlaisiin sosiaalisiin toimintoihin ja kulttuuriharrastuksiin kuin ikätoverinsa. Sadan euron korotus maksuissa saattaa tietää useassa perheessä esim. lapsen harrastuksen loppumista.

SUPER

10.2.2016

Osallistuminen varhaiskasvatukseen mahdollistaa ryhmäkokemukset ja vertaissuhteet. Ne ovat tärkeitä tekijöitä lapsen osallisuuden kokemuksen ja hyvinvoinnin kannalta. Viimeaikainen tutkimustieto ja kansainväliset vertailut ovat osoittaneet, että laadukas varhaiskasvatus vaikuttaa positiivisesti lasten myöhempään koulutiehen ja menestymiseen opinnoissa. Varhaiskasvatuksen taso Suomessa on korkea ja lasten osallistumista varhaiskasvatukseen tulisi tukea kaikin keinoin. Asiakasmaksujen korottaminen on räikeässä ristiriidassa tämän kanssa.

Suomen perustuslaki suojaa lapsia. Sen mukaan julkisen vallan on tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. Jatkuvat maksutulojen korotukset ja säästöpäätökset eivät tue tätä perusajatusta. Tasavertaisten varhaiskasvatuspalveluiden tarjoaminen vähentää syrjäytymistä ja eriarvoistumista. Lapsiperheiden palvelut tulisi nähdä pitkän aikavälin investointina helpon säästökohteen sijaan. Talouspolitiikalla tulisi turvata lapsiperheiden asema eikä heikentää sitä.

Suomi on ratifioinut YK:n lasten oikeuksien sopimuksen. Tämän velvoittamana tulisi lainsäädäntöelimien toimissa ensisijaisesti ottaa huomioon lapsen etu, mikäli toimet koskevat lapsia.

Yksityisten yritysten aseman parantaminen ja vahvistaminen palveluntuottajina

Esityksessä on näkyvissä yksityisen palveluntuottajan aseman parantaminen. Uusilla varhaiskasvatusmaksuilla yksityinen varhaiskasvatus saattaa tulla halvemmaksi kuin kunnan järjestämä varhaiskasvatus. Tämä lisää yksityisen palveluntuottajan kysyntää ja ohjaa kuluttajan palvelunostokäyttäytymistä. Tämä johtaa siihen, että rahalla saa parempaa varhaiskasvatusta ja eriarvoistuminen lapsuudessa lisääntyy.

Julkisesti käydään keskustelua yksityisen ja julkisen palveluntuotannon tasavertaisuudesta. Lainsäädännöllä ei kuitenkaan voida vääristää kilpailua yksityisen hyväksi. Varhaiskasvatus on lasten ja perheiden peruspalvelu, jonka järjestämisestä ja laadusta vastaa kunta. Tasavertaiset osallistumismahdollisuudet laadukkaaseen varhaiskasvatukseen lisää lasten hyvinvointia ja eri tulo luokista tulevien lasten yhdenvertaisia mahdollisuuksia mm. koulutuksen suhteen.

Helsingissä 3.2.2016

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto, SuPer Ry

Silja Paavola
Puheenjohtaja

Jussi Salo
Kehittämisohtaja

SuPeriin kuuluu 90 000 lähi- ja perushoitajaa sekä muita toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneita, jotka työskentelevät julkisella ja yksityisellä sektorilla. Lisätietoja tästä lausunnosta antaa asiantuntija Kristina Lamberg puh. 050 4387064 kristina.lamberg@superliitto.fi

SUPER

LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ

28.1.2016

Opetus- ja kulttuuriministeriö
OKM/2/010/2016

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto toivoo lakia tehdessä ja maksukorotuksista päätettäessä kiinnittämään huomiota seuraaviin asioihin:

Asiakasmaksujen nosto kurittaa keskituloisia perheitä

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen nosto kurittaa erityisesti keskituloisia lapsiperheitä. Porrastus on suhteellisen toimiva kotitalouksien alimmilla desiileillä, mutta neljän ylimmän tulodesiilin varhaiskasvatuserot ovat samat, vaikka kuukausittainen bruttotulojen ero on todella suuri. Suomi on jo jäänyt selvästi jälkeen EU:n asettaman varhaiskasvatukseen osallistumisen tavoitteesta, tämä tulisi myös huomioida päätöstä tehdessä. Voidaanko tällä keskituloisten perheiden maksujen korottamisella oikeasti lisätä varhaiskasvatukseen osallistumista?

Korotusten yhteisvaikutukset ja kannustinloukut

Eri maksujen korotusten yhteisvaikutuksia lapsiperheiden talouteen ei ole riittävästi selvitetty. Käsillä olevat varhaiskasvatuksen maksukorotukset yhdessä muiden korotusten kanssa aiheuttavat erityisesti keskituloisissa perheissä kannustinloukkuja.

Lapsen asema ja oikeudet

Suomen perustuslaki ja YK:n lasten oikeuksien sopimus suojaavat lapsia. Julkisen vallan on tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. Jatkuvat maksutulojen korotukset ja säästöpäätökset eivät tue tätä perusajatusta. Tasavertaisten varhaiskasvatustalouksien tarjoaminen vähentää syrjäytymistä ja eriarvoistumista. Lapsiperheiden palvelut tulisi nähdä pitkän aikavälin investointina oivallisen säästökohteen sijaan. Talouspolitiikalla tulisi turvata lapsiperheiden asema eikä heikentää sitä.

Yksityisten aseman parantaminen ja vahvistaminen palveluntuottajina

Esityksessä on myös selkeästi näkyvässä yksityisen palveluntuottajan aseman parantaminen. Uusilla varhaiskasvatuseroilla yksityinen varhaiskasvatus saattaa tulla jopa halvemmaksi kuin kunnan järjestämä varhaiskasvatus. Tämä lisää selvästi yksityisen palveluntuottajan kysyntää ja ohjaa kuluttajan palvelunostokäyttäytymistä. Lasten oikeus tasavertaisiin varhaiskasvatustalouksiin saattaa vaarantua.

Yhteenveto

Maksutulojen lisääminen tavoitteena on SuPerin mielestä hyvin kyseenalainen puhuttaessa lapsiperheiden asemaan vaikuttavissa päätöksissä. SuPerin arvion mukaan esitetty asiakasmaksujen korotus ei tule lisäämään asiakasmaksutuloja toivotulla tavalla eikä se myöskään tue työllisyysasteen nostamista. Esitys ei myöskään ole linjassa hallituksen omien tavoitteiden kanssa kannustinloukkujen purkamisesta. Monelle keskituloiselle perheelle tulee houkuttelevammaksi vaihtoehto missä perheen toinen huoltaja jää kotiin lasten kanssa. Edellä esitettyihin seikkoihin nojaten SuPer esittää kyseisen esityksen hylkäämistä tai palauttamista uuteen valmisteluun, jossa on tehty perusteellisempi vaikuttavuusarviointi.

SUPER